

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT

**SLOVENSKO ŽENSKO ALPSKO SMUČANJE V LETIH
1970–1980**

DIPLOMSKO DELO

Špela Šenica

Ljubljana, 2013

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT
športna vzgoja

**SLOVENSKO ŽENSKO ALPSKO SMUČANJE V LETIH
1970–1980**

DIPLOMSKO DELO

MENTOR: doc. dr. Tomaž Pavlin, univ. dipl. zg. in soc.
SOMENTOR: doc. dr. Blaž Lešnik, prof. šp. vzg.
RECENZENT: prof. dr. Milan Žvan, prof. šp. vzg.

AVTORICA: Špela Šenica

Ljubljana, 2013

Zahvala

Najlepše se zahvaljujem za pomoč nekdanjim smučarkam Metki Jerman, Nuši Tome in Anji Zavadlav, brez katerih ne bi mogla napisati te diplomske naloge. Zahvaljujem se jim tudi za ves trud in delo, ki so ga imele z odgovori na moja vprašanja.

Za sodelovanje se zahvaljujem tudi Ireni Jež, Milanu Žvanu in vsem, ki so tudi pripomogli k izdelavi diplomske naloge.

Prav posebno pa se zahvaljujem svojemu mentorju dr. Tomažu Pavlinu za usmerjanje in pomoč pri delu.

Ključne besede: alpsko smučanje, ženske, zgodovina, reprezentanca, Metka Jerman, Nuša Tome, Anja Zavadlav.

SLOVENSKO ŽENSKO ALPSKO SMUČANJE V LETIH 1970–1980

Špela Šenica

Izvleček

Diplomska naloga spremlja dosežke slovenskih smučark v obdobju 1970–1980. Ugotovila sem, da so športni dogodki tistega časa slabo arhivirani, čeprav je takratna generacija smučark začela orati ledino in odločilno vplivala na poznejši razcvet slovenskega alpskega smučanja. Z nalogo poskušam opozoriti, da njihovi športni uspehi niso bili pomembni le v opisovanem obdobju, temveč tudi pozneje, vse do danes. Podrobno bom predstavila predvsem nekdanje smučarke Metko Jerman, Nušo Tome in Anjo Zavadlav, ki so po dvanajstih letih odsotnosti ženskih predstavnic na OI leta 1980 presenetile s svojim znanjem v Lake Placidu in vsemu svetu naznanile, da slovensko žensko alpsko smučanje doživlja velik vzpon.

Z nalogo smo želeli podrobneje raziskati zgodovino ženskega alpskega smučanja v Sloveniji, še posebno omenjeno obdobje, ki so ga zaznamovale prve uvrstitve med najboljšimi v Svetovnem pokalu. Namen je bil predstaviti tekmovalke tistega časa in ugotoviti, kako je žensko alpsko smučanje v letih 1970–1980 vplivalo na razvoj alpskega smučanja pri nas.

Delo je monografskega značaja, za proučevanje sem uporabila domačo strokovno literaturo, spletne in ustne vire. Iz omenjenega obdobja je premalo javno ohranjenih podatkov in rezultatov, zato sem si pomagala tudi z vprašalnikom, na katerega so odgovarjale omenjene tekmovalke. Slikovno gradivo so iz osebnih arhivov prispevale Metka Jerman, Nuša Tome in Anja Zavadlav.

V Sloveniji je ta del zgodovine ženskega alpskega smučanja slabo raziskan. Po pregledu literature najdemo na takšno ali podobno temo le peščico monografskih in strokovnih del. Zato bo to diplomsko delo vsaj nekoliko povečalo bazo pisnih virov in raziskav ter hkrati obudilo spomin na dosežke naših nekdanjih tekmovalk, ki so pomembno vplivale na razvoj alpskega smučanja v Sloveniji.

Key words: alpine skiing, female, history, national team, Metka Jerman, Nuša Tome, Anja Zavadlav.

SLOVENIAN FEMALE ALPINE SKIING IN YEARS FROM 1970 TO 1980

Špela Šenica

Abstract

This diploma thesis describes accomplishments of Slovenian female skiers in years from 1970 to 1980. Despite the success of the Slovenian female skier generation of that time and its crucial influence on upcoming development of the Slovenian alpine skiing, I discovered the sports events of this period are archived deficiently. With this diploma thesis I would like to raise awareness of the significance of their accomplishments. Then follows a detailed presentation of former female skiers Metka Jerman, Nuša Tome and Anja Zavadlav who represented Slovenia in the Olympic games in Lake Placid in 1980. With good performances they showed the world Slovenian alpine skiing is rising.

Purpose of this thesis is to research the history of the female alpine skiing in Slovenia with the emphasis on the period from 1970 to 1980, when skiers first achieved top results in the FIS World Cup. Another aim was to introduce the contestants of that period and to determine to what extent did the female alpine skiing influence the development of the Slovenian alpine skiing.

This diploma thesis is a monograph. In the research I used Slovenian literature on history in alpine skiing, online sources and oral sources. Due to the lack of public preserved data from 1970 to 1980 I created a questionnaire, which was answered by the former contestants. All pictures are from personal archives of Metka Jerman, Nuša Tome and Anja Zavadlav.

In Slovenia this period of Slovenian female alpine skiing is atrociously researched. After reviewing the literature I realized there are not many monographs, books nor articles covering this topic. Therefore this diploma thesis will enrich the basis of the written sources and researches. At the same time the thesis will remind us on the accomplishments of the former contestants that influenced the development of the Slovenian alpine skiing.

Kazalo

1. Uvod	8
1.1. Namen diplomske naloge	8
1.2. Cilji	9
2. Jedro.....	10
2.1. Zgodovina slovenskega ženskega alpskega smučanja do leta 1970	10
2.1.1. Prvi uspehi Slovenk na najpomembnejših svetovnih tekmah	12
2.2. Slovensko žensko alpsko smučanje med letoma 1970–1980.....	12
2.2.1 Tekmovalke.....	13
2.3 Tekmovalke, ki so zaznamovale obdobje 1970–1980	14
2.3.1. Metka Jerman	16
2.3.2. Nuša Tome	18
2.3.3. Anja Zavadlav	20
2.4. Trenerji	21
2.5. Treningi in tekmovanja	23
2.6. Oprema	24
2.7. Financiranje	24
2.8. Doping.....	24
2.9. Tuje tekmovalke.....	25
3. Zaključek.....	26
4. Viri	27
5. Priloge	28

Kazalo slik

<u>Slika 1: Jugoslovanska reprezentanca v sezoni 1974/75</u>	13
<u>Slika 2: Nova oprema za sezono 1979/80; od leve proti desni: Polona Peharc, Metka Jerman, Alenka Mavec, Anja Zavadlav, Andreja Leskovšek, Nuša Tome</u>	14
<u>Slika 3: Irena Jež na tekmovanju leta 1970</u>	15
<u>Slika 4: Bojana Dornig na SP leta 1980</u>	15
<u>Slika 5: Metka Jerman na tekmovanju v kotalkanju</u>	16
<u>Slika 6: Metka Jerman leta 1977 na Trofeju Topolino, kjer je osvojila 2. mesto</u>	17
<u>Slika 7: Metka Jerman na naslovnici revije Antena leta 1977</u>	17
<u>Slika 8: Metka Jerman leta 1977 na Trofeo Topolino</u>	17
<u>Slika 9: Nuša Tome</u>	18
<u>Slika 10: Ženska smučarska reprezentanca</u>	19
<u>Slika 11: Anja Zavadlav na promocijski kartici</u>	20
<u>Slika 12: Metka Jerman, Bojana Dornig, Anja Zavadlav leta 1982 na SP v Schladmingu</u>	21
<u>Slika 13: Objava o prihodu Matjaža Kranjca v reprezentanco v reviji Antena</u>	22
<u>Slika 14: Anne Marie Moser-Pröll</u>	25

Kazalo prilog

Priloga 1: Uvrstitve Metke Jerman v Svetovnem pokalu FIS	28
Priloga 2: Uvrstitve Nuše Tome v Svetovnem pokalu FIS	29
Priloga 3: Uvrstitve Anje Zavadlav v Svetovnem pokalu FIS.....	30
Priloga 4: Uvrstitve Jerman, Tome, Zavadlav na Svetovnih prvenstvih.....	32
Priloga 5: Udeleženci in uvrstitve na Olimpijskih igrah leta 1980 v Lake Placidu.....	33
Priloga 6: Vprašalnik o športni karieri za tekmovalke.....	34

1. Uvod

Alpsko smučanje v Sloveniji ima pomembno zgodovino. Vsakdo pozna njegove najboljše tekmovalce, ki so s svojimi zmagami promovirali Slovenijo svetu. Vsak dosežek ima svojo vrednost. Žensko alpsko smučanje ima daljšo tradicijo, na mednarodno raven pa se je začelo prebijati v 70. letih prejšnjega stoletja.

O razvoju ženskega alpskega smučanja v Sloveniji in njegovem preboju na mednarodno raven je malo podatkov, zato je namen diplomske naloge osvetliti in zapolniti to monografsko vrzel, zlasti v omenjenem desetletju, ko je v ženskem alpskem smučanju za tedanjo Jugoslavijo tekmovala nova generacija smučark. Med njimi so izstopale Metka Jerman, Anja Zavadlav in Nuša Tome. Tem tekmovalkam so vsako leto sledile boljše in le na podlagi dosežkov prejšnjih smučark so lahko do danes dosegle tako dobre in vrhunske rezultate.

Zgodovino smučanja so takrat pisali predvsem moški tekmovalci, ki so zasenčili pomembne dosežke ženskih tekmovalk. Predvsem je bila to generacija Bojana Križaja in Borisa Strela. Veliko vlogo pri povečevanju smučarjev so imeli kajpak mediji. Njihovi članki in prispevki so ohranili v spominu le peščico tekmovalcev, le najboljše med najboljšimi.

Obdobje med letoma 1970 in 1980 je bilo za preboj slovenskih smučarjev med vrhunske zelo pomembno. Pred tem obdobjem je bila ena najboljših slovenskih smučark Majda Ankele, za njenimi nastopi pa je nastala praznina.

Metka Jerman, Anja Zavadlav in Nuša Tome so se kot perspektivne tekmovalke uvrščale na visoka mesta tako v Svetovnem pokalu kakor na svetovnih prvenstvih in olimpijskih igrah. S svojimi rezultati so zapečatile neuspešno obdobje v slovenskem ženskem alpskem smučanju. Čeprav so se v člansko A reprezentanco uvrstile šele sredi sedemdesetih let (Nuša Tome leta 1975, Metka Jerman in Anja Zavadlav leta 1978), je tudi čas pred njimi vplival na poznejše športne dosežke.

Največji smučarski uspehi niso samo posledica truda in dela tekmovalk, ampak tudi njihovih trenerjev in serviserjev. Zato sem poiskala tudi zapise o njih in o opremi, s katero so se tekmovalke lahko uvrstile v sam vrh svetovno uspešnih alpskih smučark.

1.1. Namen diplomske naloge

V diplomski nalogi poskušam strniti pozabljene rezultate in opozoriti na njihovo pomembnost ne le v izbranem obdobju, temveč tudi za čas, v katerem živimo. Omenjene tekmovalke leta 1980 niso nehale tekmovati. Nekatere vidnejše rezultate so dosegle šele pozneje, kar želim prikazati kot dosežke prizadevanj iz omenjenega obdobja

1.2. Cilji

Cilji diplomskega dela so:

1. raziskati zgodovino ženskega alpskega smučanja v Sloveniji in posebej navedeno obdobje, ki so ga zaznamovale prve uvrstitve med najboljšimi v Svetovnem pokalu;
2. predstaviti tekmovalke tistega časa;
3. ugotoviti, kako je žensko alpsko smučanje v obdobju 1970–1980 vplivalo na razvoj alpskega smučanja pri nas.

2. Jedro

2.1. *Zgodovina slovenskega ženskega alpskega smučanja do leta 1970*

Smučanje ima več stoletij dolgo zgodovino. Vse od prvih začetkov je bilo način za prevažanje, lov in potovanje po snegu. Začetki starosvetnega smučanja so zabeleženi s skalnimi reliefi (pietroglifi), najdbami smuči in prvimi skromnimi opisi. To pomeni, da je vseskozi spremljalo pojav človeka in tako ni jasno, kje naj bi se pojavilo prvič. Prazgodovinski smučar je le hodil po snegu, drsal in včasih nekaj korakov stekel (Guček, 1998).

Smučali so predvsem na severu. Tako so norveški vitezi okoli leta 1000 med svoje veščine uvedli smučanje. Morda je bil najpomembnejši pohod na smučeh švedskega poveljnika Gustava, ki se je leta 1522 še z dvema spremljevalcema na smučeh umaknil pred danskimi osvajalci. Naslednje leto je zbral vojsko, premagal Dance in se oklical za prvega švedskega kralja Gustava I. Od leta 1922 prirejajo njemu v spomin množični tek na smučeh med krajema Mora in Salena na Švedskem; na njem so v začetku lahko tekle tudi ženske, pozneje pa so jim udeležbo prepovedali (Guček, 1998).

V Skandinaviji so prirejali številne tekme v tekih na smučeh, še preden se je smučanje po letu 1888 s pohodom Norvežana Nansena s spremljevalci na smučeh prek Grenlandije preselilo v Srednjo in tudi Južno Evropo (Guček, 1998).

Prva tekma s številnimi smučarskimi disciplinami, med drugim skoki, je bila okoli leta 1860 v pokrajini Telemark. Znana je predvsem tista iz leta 1861, ki so jo priredili ob ustanovitvi prvega norveškega smučarskega kluba, najpomembnejša do tedaj pa je zagotovo tekma iz leta 1869 v Husebyju na Norveškem, na kateri so sklenili, da se enakovredno ocenjujejo skoki, teki in neke vrste smučanje v slogu, ki so mu rekli slalom. Še danes najuglednejšo skakalno tekmo že vse od leta 1892 prirejajo na skakalnici na Holmenkollnu nad Oslom. Njeni redni gostje so najboljši skakalci vsega sveta, od samega začetka pa jo spremljajo člani norveške kraljeve družine (Guček, 1998).

Prva tekma v Srednji Evropi v skokih in spustu je bila 2. februarja 1893 v Avstriji, zmagal pa je Norvežan Bismarck Samson. Zaradi majhne skakalnice ni mogel skočiti dlje kot devet metrov, kar je bilo zelo malo v primerjavi s skoki na Norveškem.

Po tem dogodku so male skakalnice po Srednji Evropi rasle kot gobe po dežju. Njihovi graditelji so se zgledovali po norveških napravah. Tudi v ZDA so norveški izseljenci pred prvo svetovno vojno gradili skakalnice, se ob njih srečevali in organizirali predstave na njih (Guček, 1998).

Tehnični razvoj in nova mentalna percepcija smučanja sta skozi 20. leta dvajsetega stoletja postopoma pripeljala smučanje do stopnje, da se je že v začetku leta 1930 dokončno razcepilo na nordijsko in alpsko smučanje. Smuk, slalom, ob koncu 30. let pa tudi veleslalom, so postale institucionalizirane oblike smučanja, ki so se kulturno sidrale na drugačna smučarska izhodišča, kakršna so tekmovanja v smučarskem teku, vztrajnostnem teku in skokih, kar je razvilo mentaliteto nordijskega smučanja (Guček, 1998).

Leta 1922 je bil po novih pravilih ustanovljen moderni slalom, ki se je razlikoval od prejšnjih

različic, leta 1925 pa je moderni slalom doživel premiero na mednarodnih univerzitetnih tekmovanjih. Pozneje pa je še bilo organizirano prvo tekmovanje za pokal Arlberg Kandahar v kombinaciji smuka in slaloma.

Vsa tekmovanja, ki so potekala že pred tem, so zagotovo že vsebovala glavne elemente alpskega smučanja, niso pa ga tako odločno determinirala na njegovi poti ter vzpostavljala alpskih tekmovanj, mednarodno enakovrednih nordijskim. Tako so se postopoma širila tekmovanja iz ene države v drugo, tudi v Slovenijo (Triglavski smuk, Hitrostna alpska tekma iz Kredarice v Krmo ...) (Batagelj, 2009).

Smučanje na Slovenskem je že v 17. Stoletju omenjal Janez Vajkard Valvasor. Na planoti Bloke se je razvil edinstven primer lokalne etnološke posebnosti, bloško smučanje, ki je bilo tudi podlaga za slovenski izraz za smučke (Guček, 1998).

Že pred prvo svetovno vojno so v Bohinjski Bistrici prirejali prve smučarske tečaje in hkrati prve tekme. Največji vzpon je smučanje doživelo po prvi svetovni vojni in v 30. letih 20. stoletja, ko je postalo najbolj množičen zimski šport. K temu so pripomogli planinci, ki so se povezali v društva in ljudem približali smučanje. Hkrati so telovadna, sokolska in orlovska društva vključila smučanje v vadbo in organizirala tekmovanja (Batagelj, 2009).

Smučanje (teki in skoki) je z letom 1924 v Chamoniuxu postalo uradni olimpijski šport. Sprva so lahko tekmovali samo moški, leta 1952 tudi ženske (teki). Teh olimpijskih iger so se udeležili tudi slovenski smučarji.

Alpsko smučanje je bilo uvrščeno v olimpijski program šele leta 1936. V njem so lahko tekmovali tako moški kakor ženske (Guček, 1998).

Kot glavna smučarska tekmovalna ženska disciplina se je uveljavil smučarski tek. Ženske so na njem tekmovalle že na prvem državnem prvenstvu v Bohinju leta 1921, vendar na veliko krajši razdalji. Po sezoni 1928/1929 so ženska tekmovanja v smučarskem teku opustili. V nasprotju s tem pa je smučarski razvoj v alpske discipline končno obetal ženskam, da jim ponudi njihovi naravi ustrezajočo disciplino – slalom. Tako je alpsko smučanje s slalomom, veleslalomom in deloma tudi s smukom smučarkam končno ponudilo formo družbeno popolnoma sprejemljivega zimskošportnega udejstvovanja (Batagelj, 2009).

Na najvišji ravni, državnem prvenstvu, so smučarke prvič tekmovalle v alpski kombinaciji na Rožci v sezoni 1938/1939. Toda število tekmovalk tudi proti koncu 30. let 20. stoletja ni naraslo. Razvoja ženskega smučanja tako ne moremo soditi le zgolj skozi perspektivo tekmovanj (Batagelj, 2009).

Leta 1932 je Smučarski klub Ljubljana ustanovil damsko sekcijo, a je ta slabo delovala, ker jo niso prevzele ženske same. Glavna naloga sekcije je bila ženske smučarsko izobraziti, da bodo prevzele vzgojo mladih. Iz vrst Smučarskega kluba Ljubljana so izšle prve zvezne smučarske učiteljice (Batagelj, 2009).

Bolj organizirano tekmovalno smučanje se je začelo po ustanovitvi Jugoslovanske zimsko-smučarske zveze s sedežem v Ljubljani. Alpsko smučanje pa šele po prvem svetovnem prvenstvu leta 1931. Med dekleti sta si prva mesta delili Erika Heim z Jesenic in Poldka Pernuš z Bleda (Guček, 1998).

Alpski disciplini smuk in slalom in seštevek obeh v t.i. alpski kombinaciji sta bili prvič na sporedu na 4. zimskih olimpijskih igrah v Garmisch-Partenkirchu. Moški so se s Cirilom Pračkom dobro uvrstili, šele leta 1968 v Grenoblu pa se je Majda Ankele uvrstila na 12. mesto (Guček, 1998).

Po drugi svetovni vojni je bilo žensko smučanje v primerjavi z moškim smučanjem zapostavljeno. Med seboj so se kosale Darinka Lukanc (Tržič), Bara Adamič in Nada Urban (obe Ljubljana), Lojzka Praček (Jesenice) in Vida Prutnik (Jesenice), ki je bila najbolj hitra med vsemi (Guček, 1998).

2.1.1. Prvi uspehi Slovenk na najpomembnejših svetovnih tekmah

Leta 1956 je na zimske OI v Cortino d'Ampezzo prvič pod vodstvom Francija Čopa odšla tudi predstavnica ženskih alpskih smučark Slava Zupančič iz kranjskega Smučarskega kluba Triglav. Tako je bila prav Zupančičeva pomemben člen, ki je priključila slovensko žensko alpsko smučanje moškim nastopom na najpomembnejših svetovnih tekmah. Do leta 1998 je osvojila največ naslovov državnih prvenstev tako med dekleti kakor fanti. Kar dvaindvajsetkrat je stala na najvišji stopnički (trikrat smuk, sedemkrat slalom in veleslalom, petkrat kombinacija). V Cortini je bila 18. v kombinaciji, kar je bila druga najboljša uvrstitev poleg Cvenklja, ki je pristal na 13. mestu (Guček, 1998).

Leta 1964 sta se tako po dolgem času OI v Innsbrucku udeležili, brez vidnejših rezultatov, dve slovenski predstavnici: Majda Ankele in Krista Fanedl.

Že prej omenjeni Kranjčanka Majda Ankele in Korošica Krista Fanedl sta bili najuspešnejši alpski smučarki tistega časa. Ankeletova s 16 zlatimi medaljami in Fanedlova s 14. Majda Ankele je leta 1968 dosegla svoj največji mednarodni uspeh na OI v Grenoblu na smučišču Chamroussa (Francija) z 12. mestom v slalomu, ki ga je presegel šele Bojan Križaj leta 1984 s 7. mestom v Sarajevu, brez upoštevanja drugih disciplin (Guček, 1998).

2.2. Slovensko žensko alpsko smučanje med letoma 1970–1980

Obdobje med letoma 1970 in 1980, zlasti pa konec sedemdesetih let, je najbolj zaznamovalanajbolj udarna moška ekipa: Bojan Križaj iz Tržiča, Jože Kuralt in Boris Strel iz Škofje Loke, Jure Franko iz Nove Gorice in Tomaž Cerkovnik iz Ljubljane (Guček, 1998). Med ženskami so prevladovala: Irena Jež (šestkrat državna prvakinja), Anja Zavadlav (petkrat), Bojana Dornig (trikrat), Metka Jerman (dvakrat), Nuša Tome (dvakrat), tem pa se je proti koncu desetletja že pridružila tudi Andreja Leskovšek (sedemkrat). Brez omenjenih smučark si ni dalo predstavljati popolne ekipe za tekme Svetovnega pokala in drugih vrhunskih mednarodnih tekmovanj (Guček, 1998).

Leta 1974 je Irena Jež dosegla velik uspeh na svetovnem prvenstvu v St. Moritzu: 10. mesto v kombinaciji. Vse do leta 1982, ko ga je izenačila Andreja Leskovšek, je bil to najboljši ženski uspeh na SP. Še izboljšala pa ga je šele leta 1996 Katja Koren z devetim mestom.

Po letu 1974, šele v sezoni 1977/78, na svetovnem prvenstvu v Garmisch-Partenkirchu, leta 1978, so dobre rezultate dosegle Bojana Dornig z 18. mestom, Anja Zavadlav z 21. in Nuša Tome s 33. (Dekleva, 2002).

Zanimivo je, da od zimskih OI leta 1968 v Grenoblu, ko je nastopila Majda Ankele (osvojila

12. mesto v slalomu) , do leta 1980 na zimskih OI ni nastopila nobena slovenska alpska smučarka. Pojavile so se šele leta 1980 na XIII. zimskih OI v Lake Placidu z nastopom Metke Jerman (20. mesto v veleslalomu), Anje Zavadlav (26. mesto veleslalom) in Nuše Tome (23. mesto veleslalom) (Račič, Levovnik in Levovnik, 2012).

2.2.1 Tekmovalke¹

Reprezentanco so v začetku 70. let sestavljale Tanja Cizej, Draga Žuraj, Vida Tevž, Krista in Milka Fanedl, od začetka leta 1972 Andreja Urh in Ilka Čerpes, pozneje tudi Irena Jež in Barbara Pikon, Marjeta Matvoz in Erna Mikeln.

Že v sezoni 1974/75 se je reprezentanci pridružila Nuša Tome. V reprezentanci so bile tudi Jožica Kortnar, Špela Blažej, Simona Križaj, Jožica Črešnar. Od prejšnje ekipe sta ostali še Barbara Pikon in Andreja Urh (*Slika 1 – spodnja vrsta, od leve proti desni*). V ekipi ni več bilo Ilke Čerpes in Irene Jež (Dekleva 2002).

Slika 1: Jugoslovanska reprezentanca v sezoni 1974/75

Sezona 1977/78 je prinesla uspehe Anje Zavadlav in Bojane Dornig. Reprezentanca je še vedno vključevala Nušo Tome in Manjo Koklič, prav tako Tjašo Klanjšček.

Članice v ekipi A so v sezoni 1978/79 bile: Nuša Tome, Metka Jerman, Bojana Dornig, Anja Zavadlav, Tjaša Klanjšček, Romana Pintar, Polona Oblak (Dekleva, 2002).

---

¹ V pregledani literaturi o reprezentantkah v obdobju od 1970-1980 so znane le za v tem podpoglavju naštetih sezone. Za pridobitev pomanjkljivih podatkov, bi bilo potrebno narediti obširnejšo raziskavo.

Slika 2: Nova oprema za sezono 1979/80; od leve proti desni: Polona Peharc, Metka Jerman, Alenka Mavec, Anja Zavadlav, Andreja Leskovšek, Nuša Tome.

2.3 Tekmovalke, ki so zaznamovale obdobje 1970–1980ⁱ

Predstavljene so predvsem tekmovalke, ki so nas po dolgem premoru zastopale na OI leta 1980, hkrati pa sta predstavljeni še dve tekmovalki, ki sta prav tako dosegli pomembnejše uspehe.

Irena Jež

Irena Jež se je rodila 10. 10. 1954 v Slovenj Gradcu.

V sezoni 1971/1972 je na FIS tekmi v Schladmingu osvojila 21. mesto v smuku in 29. mesto v slalomu, kar sta bili doseženi normi za OI, na katere pa ni odšla zaradi odločitve vodstva, da je še premlada (Breznik, 2013).

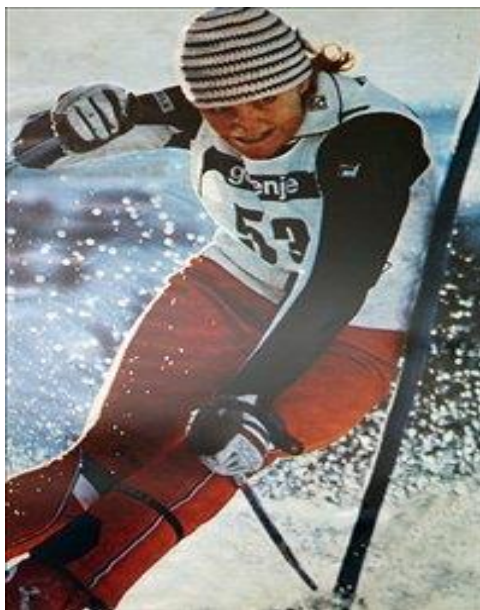
Leta 1974 je dosegla pomemben uspeh za slovensko smučanje. Osvojila je 10. mesto v kombinaciji na svetovnem prvenstvu v St. Moritzu. V letih od 1972 do 1974 je bila izbrana tudi za najboljšo koroško športnico. Naslov državne prvakinja si je priborila tudi leta 1977 v veleslalomu in leta 1978 v kombinaciji, kar je bilo presenetljivo, saj je iz osebnih razlogov že 1975. leta izstopila iz reprezentance. Med članicami je v karieri osvojila devet državnih naslovov, skupaj z mladinskimi in republiškimi pa kar 22 (Breznik, 2013).

Slika 3: Irena Jež na tekmovanju leta 1970

Bojana Dornig

Bojana Dornig se je rodila 7. avgusta 1960 v Ljubljani. Nad smučanjem jo je navdušil oče, nekdanji olimpijec Ludvik Dornig. Pri 16 letih je postala državna prvakinja, na Starem vrhu leta 1977. Leta 1978 je na SP v Garmisch-Partenkirchu osvojila 18. mesto v slalomu. Svoj najboljši rezultat je dosegla 13. decembra 1980 v Piancavallu na tekmi za svetovni pokal, kjer je v slalomu osvojila 7. mesto. S tem si je leta 1981 prislužila tudi naziv slovenska športnica leta (Plestenjak, 2010).

Slika 4: Bojana Dornig na SP leta 1980

2.3.1. Metka Jerman²

Metka Jerman se je rodila 23. 1. 1963 v Ljubljani. Komaj dveletno jo je na smuči prvič postavil oče Janez Jerman in to na sankališču v ljubljanskem Tivoliju. Ker je bil tudi sam športnik, je vsako popoldne skupaj s hčerkama preživel na sankališču. Pozneje je Metka med počitnicami hodila na smučarske tečaje, kljub temu da se je ukvarjala še z drsanjem in kotalkanjem.

Slika 5: Metka Jerman na tekmovanju v kotalkanju

Začetki

Pri dvanajstih letih se je naveličala dvorane in kotalkališča ter se vpisala v smučarski klub Olimpija. Treningi so bili dvakrat na teden, vendar ni opustila kotalkanja, drsanja ter ritmične gimnastike. Sčasoma je ugotovila, da vsega hkrati ne zmore. Ko je imela 12 let, ji je oče dovolil opustiti drsanje in tako se je lahko v celoti posvetila smučanju. Zgledovala se je po vzorniku Ingemarju Stenmarku. Dve leti pozneje, pri 14 letih, je osvojila 2. mesto na neuradnem svetovnem pionirskem prvenstvu Trofeo Topolino v Monte Bondone.

Klubske treninge so bili sprva le ob koncu tedna na okoliških smučiščih Stari vrh in Krvavec, med tednom tudi na malem smučišču v Guncljah. Kondicijske priprave so potekale dvakrat na teden v telovadnici na Taboru.

Poleti so imeli kondicijske treninge v Tivoliju, snežne priprave pa na Češki koči vsaj tri tedne poleti. Spali so na skupnih ležiščih in se vsak dan dvakrat povzpeli na zgornji plaz. Pomagali so si s Tomosovo prenosno žičnico, na katero so se pripeli z lastno kljuko, ki so jo nato na poti navzdol nosili za pasom. Nazaj proti koči so se spuščali po melišču, kar je bil po mnenju tekmovalcev najlepši zaključek treninga.

Za zgled jim je bil trener Janez Virk, ki je bil ne samo strog trener, ampak tudi razgledan in

---

² Vse informacije in podatki so pridobljeni na podlagi vprašalnika (Priloga 6), na katerega je odgovarjala Metka Jerman osebno.

inteligenten človek. Sotekmovalci, ki so vztrajno trenirali skupaj z Metko, so bili: Virkova sinova Tomo in Jani, Igor Podboj, Jure Franko in Grega Erbežnik.

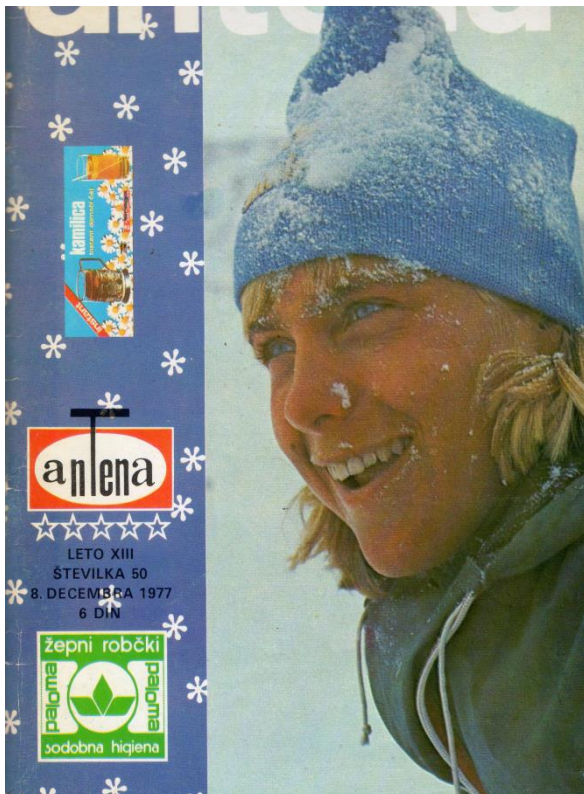
Dosežki

S 13 leti se je uvrstila v pionirsko reprezentanco. Pomagalo ji je drsanje, saj si je prav z drsalnimi koraki priborila marsikatero stotinko na poti v cilj. Leta 1977 je osvojila 2. mesto na tekmovanju Trofeo Topolino (neuradno pionirsko svetovno prvenstvo), na kar je tudi zelo ponosna.

Slika 6: Metka Jerman leta 1977 na Trofeju Topolino, kjer je osvojila 2. mesto

Vidnejše rezultate je dosegla šele leta 1980 na OI v Lake Placidu, ko je z 20. mestom v veleslalomu postala do takrat najbolje uvrščena Jugoslovanka na OI v veleslalomu.

Slika 7: Metka Jerman na naslovnici revije Antena leta 1977

Slika 8: Metka Jerman leta 1977 na Trofeju Topolino

Metka Jerman je bila prva jugoslovanska zmagovalka Evropskega pokala na Ulovki leta 1981, leta 1982 pa je bila prva na tekmi Evropskega pokala na Kobli v veleslalomu in deseta v slalomu svetovnega pokala v Lenggriesu. Istega leta je na Svetovnem prvenstvu v Schladmingu osvojila 8. mesto v slalomu, kar je bil takrat izredno velik uspeh. Kariero je končala zaradi poškodbe kolena leta 1983.

2.3.2. Nuša Tome³

Nuša Tome se je rodila 19. oktobra 1960 v Ljubljani. Pri treh letih jo je za smučanje navdušil oče, sicer smučarski skakalec Tone Tome. Ker je na smučarskem tečaju v Preski pri Medvodah pri šestih letih s smučarskimi čevlji na vezalke zmagala na končni tekmi, so jo vpisali v smučarski klub v Medvodah, TDV Partizan.

Začetki

V klubu jih je bilo le deset, bila je edino dekle. Njena trenerja sta bila njen oče in Rajko Knific, želela pa si je smučati kot Jean Noel Augert.

Treninge so organizirali s pomočjo prostovoljcev na Osolniku. Tam so trenirali, ko je bilo kaj snega. Žičnica je bila le žica, ki vsem takoj potrgala rokavice. Med zimskimi počitnicami so trenirali v Avstriji – Bad Kleinkirchenu, Nassfeldu ali St. Jakobu, pozneje tudi v Kaprunu.

S kondicijskimi treningi je začela pri desetih letih, trikrat na teden s tekom po gozdu in bližnjih hribih.

Dosežki

Kot cicibanka oziroma mlajša pionirka je zmagala na prvi tekmi, ki se je udeležila. Večinoma je tudi pozneje zmagovala na vseh tekmah ali bila vsaj tretja. Njeni tekmici sta bili Bojana Dornig in Polona Oblak.

Leta 1971, se je, stara 11 let, uvrstila v pionirsko reprezentanco. Zaradi dobrih rezultatov takrat ni imela konkurence. Na mednarodnih tekmovanjih je spoznala, kako težka je konkurenca v tujini. Z vstopom v pionirsko reprezentanco je prestopila v SK Transturist v Škofjo Loko.

Leta 1973 je doživela svoj prvi večji uspeh, ko je kot starejša pionirka osvojila 2. mesto na »Evropskem prvenstvu« v Kaprunu (pozneje nadomeščeno z Mladinskim svetovnim prvenstvom).

Z 2. mestom na državnem prvenstvu v Mariboru leta 1975 se je z velikim zaostankom za zmagovalko Ireno Jež, na vabilo Toneta Vogrinca, uvrstila v člansko A reprezentanco. S

Slika 9: Nuša Tome

³ Vse informacije in podatki so pridobljeni na podlagi vprašalnika (Priloga 6), na katerega je odgovarjala Nuša Tome osebno.

petnajstimi leti je bila najmlajša članica in kot taka je nastopila na Zlati lisici, ki je zaradi pomanjkanja snega niso priredili v Mariboru, temveč na Jahorini.

Na Zlati lisici v Mariboru leta 1984 je po njenem mnenju dosegla tudi najboljšo uvrstitev, 7. mesto. Njen najljubši uspeh je 8. mesto v veleslalomu na finalu Svetovnega pokala v Italiji, Sansicario, leta 1982, kjer je s štartno številko 62 dosegla tudi največji uspeh kariere

Slika 10: Ženska smučarska reprezentanca leta 1980(od leve proti desni): Nuša Tome, Tomislav Koprivnjak, Metka Jerman, Anja Zavadlav, Jože Šparovec, Bojana Dornig, Mateja Ravnikar, Polona Peharc, Tone Vogrinec)

Na SP leta 1978 je v slalomu osvojila 33. mesto, na veleslalomu pa si je zвила gleženj in ostala brez uvrstitve. Leta 1980 je na OI v Lake Placidu zasedla 22. mesto v veleslalomu, štiri leta pozneje, leta 1984, pa 21. na OI v Sarajevu.

Kariero je končala v sezoni 1984/85, ko ji je vodstvo za uvrstitev v reprezentanco postavilo pogoj, da si sama plača del priprav. S 25 leti je bila za tiste čase prestara za vrhunski šport.

2.3.3. Anja Zavadlav⁴

Anja Zavadlav se je rodila 11. maja 1960 v Ljubljani. Na smuči so jo pri šestih letih prvič postavili starši. Pozneje, ko je bila stara 12 let, jo je nad tekmovalnim smučanjem navdušila Bojana Dornig, takrat že tekmovalka v alpskem smučanju.

Začetki

Vpisala se je v SK Olimpija. Klubske kondicijske treninge so imeli v kletni telovadnici na Taboru. Trenirale so vse generacije skupaj, tako fantje kot dekleta, dvakrat na teden. Pozimi so se z avtobusi vozili v Kranjsko Goro, včasih tudi kar z mestnim avtobusom, z vso opremo pod roko in smučarskimi čevlji na nogah, samo do poseke v Guncljah. Med zimskimi počitnicami so hodili v St. Jakob v Avstrijo. Proge so bile postavljene z lesenimi koli, veliko se je vozilo tudi »na prosto«.

Poletne priprave so se odvijale v Tivoliju, na trimski stezi ter v Vratih, na Češki koči in Ledinah.

Slika 11: Anja Zavadlav na promocijski kartici

---

⁴ Vse informacije in podatki so pridobljeni na podlagi vprašalnika (Priloga 6), na katerega je odgovarjala Anja osebno.

Dosežki

Prvo medaljo je Anja Zavadlav osvojila na medklubskem tekmovanju v veleslalomu v Črmošnjicah, kjer je osvojila 2. mesto. Pozneje, leta 1978, je bila po osvojenem 3. mestu v slalomu na članskem državnem prvenstvu na Starem vrhu, izbrana v člansko reprezentanco.

Slika 12: Metka Jerman, Bojana Dornig, Anja Zavadlav leta 1982 na SP v Schladmingu

Za Jugoslavijo je nastopila v slalomu in veleslalomu na Zimskih OI leta 1980 v Lake Placidu in na OI leta 1984 v Sarajevu v slalomu. Enajstkrat se je uvrstila med najboljšo deseterico v slalomu, leta 1983 v Montgenevru na 4. mesto, na kar je tudi najbolj ponosna.

Kariero je končala s 25. leti, zaradi slabih rezultatov in hkrati zaradi mnenja vodstva, da je tako kot Nuša Tome, 25-letna prestara za tekmovanja.

2.4. Trenerji

V začetku sedemdesetih let si je tedanje smučarsko vodstvo s predsednikom Smučarske zveze Slovenije Nikom Belopavlovičem na moč prizadevalo, da bi vse smučarske discipline dobile za trenerje strokovnjake. Smučanje nasploh je postajalo v svetu čedalje bolj priljubljeno, tuji tekmovalci čedalje bolje pripravljeni, medtem ko so naši capljali za razvojem v svetu (Dekleva, 2002).

Leta 1972 je Dušan Senčar zamenjal Marjana Magušarja z Avstrijcem Aloisom Kahrom iz Schladminga, ki je postal trener moških. Trener žensk je postal Tone Vogrinec.

Po odhodu Kahra je moško reprezentanco prevzel Vogrinec in tako vodil moške in ženske hkrati. V pomoč mu je leta 1974 prišel pomočnik Janez Šmitek (Dekleva, 2002).

V sezoni 1974/1975 je dekleta prevzel Matjaž Kranjc in jih vodil do sezone 1978/79, ko je žensko reprezentanco prevzel Tomo Levovnik, nekdanji Tonetov pomočnik.

Slika 13: Objava o prihodu Matjaža Kranjca v reprezentanco v reviji Antena

Tone Vogrinec pa je to sezono postal direktor alpskih reprezentanc. Njegovo delo z moško reprezentanco je prevzel Filip Gartner. Pomočnik trenerja Levovnika je postal Vojko Gašperič, Elanov serviser pa Peter Križ (Dekleva, 2002).

Tomo Levovnik je kot trener in tudi športni funkcionar veliko naredil za slovenski šport. Zato je bil tudi nagrajen z najvišjima slovenskima športnima priznanjema: z Bloudkovo plaketo leta 1992 in z Bloudkovo nagrado leta 2003. Poleg tega je prejel tudi mnoga druga najvišja priznanja in odlikovanja za prispevek k razvoju slovenskega športa.⁵

S prihodom Toma Levovnika se je začelo tudi sistematično in organizirano trenirati. V tem času so se pomočniki trenerja veliko menjali. Pomočnika trenerja je že na sredi sezone zamenjal Milan Žvan, ki je to funkcijo opravljal le do nove sezone (1979/80), v kateri je nastopil kot glavni trener reprezentance za Evropski pokal (B reprezentance – prehodna za vstop v A). Nato je kot pomočnik v ekipo prišel Marko Jurjec.

Kondicijski trener je bil Tomo Koprivnjak, strokovnjak iz atletskih vrst. Veliko priprav je posvetil teku na kratke, srednje in dolge proge. Verjetno je bil zaradi svojih težkih kondicijskih treningov za tekmovalke bolj neprijazna oseba, kajti še danes je le malokateremu športniku kondicijski trening v veselje.

⁵ Tomo Levovnik je deloval kot klubski trener v SK Olimpija v letih 1975/76, kjer je treniral Bojano Dornig, Metko Jerman in Anjo Zavadlav.

Jože Šparovec iz Tržiča je v sezoni 1980/81 prevzel prvo ekipo s pomočjo Gojmirja Klinarja in Ernesta Kovača. Serviser je postal Slavo Mulej.

Občasno je imela reprezentanca na voljo psihologa, zdravniška pomoč ortopeda ali travmatologa pa jih je spremljala na vseh tekmovanjih.

2.5. Treningi in tekmovanja

Reprezentančni treningi so se razlikovali od klubskih. Večino časa so dekleta preživela na tekmovanjih, prosto so imele največ tri tedne poleti. V času, ko skupnih treningov ni bilo, so imele individualni program kondicijskih treningov.

Skupne poletne kondicijske priprave so potekale v Kranjski Gori, na Rogli, Kopah, v Kamniku, na Rabu in v Poreču. Na snegu pa po vseh evropskih ledenikih: v Kaprunu, Hintertuxu, Val Senalesu in na Passu Stelviu. Takrat za žensko ekipo ni bilo nikoli dovolj denarja, da bi se udeležile priprav na južni polobli.

Treningi so na začetku potekali tako, da so pri postavljanju in pospravljanju prog pomagale tudi tekmovalke, kajti denarja za pomočnike ni bilo.

Pozneje so treningi postali bolj organizirani in sistematični, vendar so se še vedno zelo razlikovali od treningov v drugih državah.

Dobro organizirano in sistematsko se je začelo trenirati šele s prihodom Toma Levovnika.

Redno so izvajali testiranja na takratni VŠTK, sedanji Fakulteti za šport v Ljubljani.

Kondicijski treningi so bili vsak dan, razen aprila in maja, ko se je sezona končala in so bile na vrsti šolske obveznosti, ki so jih tekmovalke med dolgo tekmovalno sezono zanemarjale.⁶

Za takratne razmere so bili snežni treningi dobro organizirani, vendar so trenirali manj kot danes mlajši deklice in dečki. Vsekakor se da po tem sklepati, da so bili takrat treningi dobro načrtovani in da je trenirala nadarjena generacija.

Tekmovanja na svetovni ravni so bila dobro organizirana. V primerjavi z današnjimi je opazna razlika v varnosti, predvsem na progi. Zaščitne ograje so danes ob vsej progi, česar včasih ni bilo. Razlika je tudi v osebni varnosti (zaščitna oprema: čelada, ščitniki na nogah, rokah in hrbtu). Hkrati pa v tistem času ni bilo tolikšne pozornosti medijev in komercializacije tekmovanj in športnikov, kar današnjim tekmam diktira način tekmovanja in prinaša pokrovitelje organizatorjem tekmovanj, sponzorje tekmovalcem in večje zanimanje ljudi za ta šport.

---

⁶ Gimnazija v Škofji Loki s prof. Černivcem na čelu je omogočila usklajevanje šolskih in športnih programov oz. obveznosti omenjenih treh reprezentantk, ki so bile dijakinje te šole.

2.6. Oprema

Takratna smučarska oprema se je od današnje zelo razlikovala, predvsem po dolžini in obliki smuči. Prav tako so smučarji danes boljše zaščiteni kot takrat, ko je bila čelada obvezna samo za smuk. Kljub temu pa je bilo v primerjavi z današnjim smučanjem takrat manj poškodb.

V začetku sedemdesetih let so smučarke smučale z usnjenimi smučarskimi čevlji na vezalke. Plastični smučarski čevlji z zaponkami so se pojavili pozneje. Takrat je lahko vsaka smučarka vozila katerokoli disciplino s svojo znamko obutve, kar je danes popolnoma nesprejemljivo.

Že v takratnih časih so tekmovalne smuči za najboljše smuči izdelovali na inštitutu, kjer so smuči posebej prilagodili posameznikovim potrebam. Tako pri Rossignolu kot tudi Elanu.

Smuči naših smučark so bile dolge od 170 do 175 (Nuša) ali 195 cm (Metka in Anja) za slalom, 195 do 201 cm za veleslalom (Nuša) in 205 (Metka in Anja) ter 215 cm za smuk.

Reprezentanci so priskrbeli tudi očala (Uvex in Carerra), oblačila (znamke Toper, Fila in Ellesse) ter trenirke in športne copate Adidas.

2.7. Financiranje

Stroške opreme in smučarskih priprav so do vstopa v reprezentanco pokrivali starši. Opremo tujih proizvajalcev so hodili iskat v tujino, ker takrat v domovini še ni bila dosegljiva.

Z vstopom v reprezentanco pa so smučarke dobile od Smučarske zveze po dva para smuči v pionirski reprezentanci, pozneje v A reprezentanci pa za vsako disciplino pa dva para.

Med nastopanjem za reprezentanco so tekmovalke prejemale mesečne štipendije.⁷

Vsak dan na treningu ali tekmovanju v tujini so bile deležne dnevnic v valuti države, v kateri so prebivale, kar je znašalo približno pet dolarjev na dan.

Na koncu sezone se je vsaki tekmovalki glede na dosežene rezultate (izračunano po lestvici) izplačala nagrada Ski-poola, kamor so sponzorji vplačevali denar.

Drugih nagrad ni bilo.

Individualnih pogodb z opremljevalci še niso poznale. To se je začelo kmalu po končani smučarski karieri omenjenih tekmovalk.

Nekaj denarja so si tekmovalke zaslužile tudi s prodajo stare opreme, ki so jo njihovi oboževalci in navijači zelo cenili.

2.8. Doping

Nenapovedanih dopinških kontrol ni bilo, razen na velikih tekmovanjih, ko so testirali prve tri uvrščene in dve naključni tekmovalki. Med njimi se je leta 1980 na OI znašla tudi Anja Zavadlav. Verjetno so že takrat uporabljali doping, ki pa takrat v slovenskih vrstah še ni bil poznan, razen vitaminov, zato je test opravila s čisto vestjo.⁸

⁷ Nuša Tome je štipendijo dobivala od podjetja Krka, Anja Zavadlav pa se spominja le vsote približno 300 evrov.

⁸ Nuša Tome je omenila švicarsko kolegico Nansoz, ki ji je pripovedovala o krvnem dopingu.

2.9. Tuje tekmovalke

Anne Marie Moser-Pröll je od leta 1971 do 1980 zmagovala na pretežno vseh tekmah Svetovnega pokala. Osvajala je prva mesta predvsem v smukih, velesalomih in kombinaciji pa tudi v slalomih je bila vedno tik pod vrhom. Osvojila je največ kristalnih globusov, kar 6, od tega vse zapovrstjo od leta 1971 do 1975 in še leta 1979. Olimpijska zmagovalka je bila v kombinaciji na OI Saporro leta 1972 in na OI Lake Placid leta 1980 (Guček, 1998).

Hkrati so tekmovalke še Francozinje Serrat, Machi, Italijanka Giordanni, pozneje pa Francozinja Pelen, Američanki Mc Kinley in Cooper, Švicarke Nadig, Hess, Figini, Schneider, Italijanke Quario, Zini, Nemki sestre Eplle, Mittermayer in Behr, Avstrijke Wachter, Steiner, Totsching. Te tekmovalke so bile takrat za slovenske tekmovalke nedosegljive. Pozneje so se slovenske reprezentantke že enakopravno merile s Kristo Kinshofer, Mario Walliser, sestrama Dorto in Malgorzato Tlalka.

Svetovna smučarska elita se za našo reprezentanco ni menila, imeli so jo za Vzhodni blok. Na tujih smučiščih se nihče od tujcev ni zmenil za Slovenke, zato so zelo težko dobile dobre proge za treninge, prav tako hotele.

Slovenke so navezovalle stike predvsem s Čehinjami Charvatovo, Solistovo, Rusinjo Patrakejevo, Poljakinjama sestrama Tlalka in Madžarko Apjok. Z drugimi se niso prav veliko družile, vse dokler niso postali njihovi rezultati odmevni in so tuje tekmovalke začele tekmovati, katera bo lahko trenirala s Slovenkami. Razen Avstrijk. Z njimi niso nikdar trenirale in tako je ostalo vse do danes.

Razmere v tujini so bile drugačne od naših. Imeli so veliko več treningov in tekem, bili so boljše opremljeni in imeli tako več trenerjev, serviserjev, maserjev ter višji profesionalni odnos do tekmovalnega smučanja. Večina je v tem obdobju tudi zaslužila dovolj denarja za poznejše življenje.

3. Zaključek

V letih 1970–1980 so v SFRJ prevladovali športi z žogo, ki so bili tudi dobro plačani. Slovenija je našla svoj »model« nacionalnega športa prav v smučanju. Generaciji smučark Dornig-Jerman-Tome-Zavadlav in smučarjev Križaj-Strel-Franko je uspel preboj med elito. Za nastopanje žensk v Svetovnem pokalu so se morali trenerji hudo boriti, kajti za razliko od moških je Olimpijski komite smučarke zapostavljal. To dokazuje tudi podatek, da od leta 1968 do leta 1980 na zimskih OI ni nastopila nobena ženska predstavnica. Norme so bile visoko postavljene in so bile težko dosegljive. Trojici Jerman-Tome-Zavadlav jih je leta 1980 vendarle uspelo doseči.

Rezultati v letih 1970–1980 so slovensko smučanje dvignili na tako raven, da je Slovenijo prevzela evforija. Tolikšno, da sta se med tekmami in predvsem vožnjami naših smučarjev zaustavila celo delo v podjetjih in tovarnah in pouk v šolah.

Za žensko smučanje lahko rečemo, da je bilo zanj obdobje med letoma 1970 in 1980 ključnega pomena, ker so smučarke »prebile led« z uvrstitvami med deseterico v Svetovnem pokalu.

Kot prvi generaciji, ki ji je uspel preboj v svetovni vrh, čeprav so pozneje dekleta dosegla tudi boljše rezultate od njihovih, so Dornigova, Zavadlavova, Jermanova, Tometova, Leskovškova in pozneje Svetova, tista generacija, ki je odprla pot kasnejšim generacijam. Med nastopanjem za reprezentanco ga ni bilo, ki jih ne bi poznal in občudoval.

Med vsemi treningi in tekmovanji se tekmovalke niso zavedale, da so postavile pomemben mejnik v smučanju in nehote vplivale na razvoj alpskega smučanja na Slovenskem. Nevede so pisale zgodovino, pri tem pa bile vesele, kajti več uspehov je pomenilo več denarja v Ski-pool, kar je seveda pomenilo več denarja za opremo in treninge.

Jermanova, Tometova in Zavadlavova se strinjajo, da bi se še enkrat odločile za isto pot, ker je bilo smučanje najlepši čas njihovega življenja. Smučanje je bilo tudi najbolj priljubljen šport v Sloveniji znotraj Jugoslavije. Tekmovalci in tekmovalke so bili vzor številnim mladim. Veliko otrok so starši poimenovali prav po uspešnih smučarjih. Vendar tolikšnih uspehov ne bi bilo brez odločitve samih športnic, kaj vse bodo žrtvovale in kaj vse storile za športni uspeh.

Njihova prepoznavnost in slava sta skupaj z uspehi že malo pozabljeni, saj je na zmagovitem pohodu mlajša generacija. In tudi ta bo spoznala, kako zelo krut je šport: ko si zmagovalec, na vrhu, te vsi hvalijo, ko prenehaš, te čez noč pozabijo.

Ne bi bilo slabo, če bi tej zmagoviti trojici, ki je usmerila razvoj alpskega smučanja pri nas v pravo smer in omogočila poznejšim generacijam smučarjev lažji zagon, dodelili kakšno mesto v Muzeju športne zgodovine. Da ne bi pozabili na vsa odlikovanja in zasluge, s katerimi so doprinesle k večji prepoznavnosti Slovenije v svetu.

Upam, da bo diplomsko delo vsaj malo zapolnilo monografsko vrzel in ponovno obudilo spomine na »pozabljeno«, a vendar zelo pomembno obdobje smučanja slovenskih reprezentantk: polnega odrekovanja in zavidanja vrednih športnih dosežkov.

4. Viri

Breznik, B. (2013). *Zaradi »kuhinje« skorajda ostala brez svetovnega prvenstva!.* Pridobljeno 15. 8. 2013 s <http://www.e-karizma.com/default.asp?MenuID=1194>.

Batagelj, B. (2009). *Izum smučarske tradicije : kulturna zgodovina smučanja na Slovenskem do leta 1941.* Ljubljana: Zveza zgodovinskih društev Slovenije.

Dekleva, J. (2002). *V službi smučanja.* Mribor: Tovo Trade.

Guček, A. (1998). *Po smučinah od pradavnine.* Ljubljana: Magnolija.

Križaj, B., Vogrinec, T., Dekleva, J. (1983). *Bele arene.* Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Plestenjak, R. (2010). *Bojana Dornig Kavčič, znanilka vražjih Slovenk.* Pridobljeno 17. 8. 2013 s

http://www.siol.net/sportal/sportal_plus/novice/2010/12/bojana_dornig_kavcic_znanilka_vrazjih_slovenk.aspx

Račič, M., Levovnik, T., Levovnik, M. (2012). *Naši Olimpijci.* Ljubljana: Klub slovenskih olimpijcev: Olimpijski komite Slovenije.

5. Priloge

Priloga 1: Uvrstitve Metke Jerman v Svetovnem pokalu FIS⁹

Biography

Athlete information

Choice : Results

Name	JERMAN Metka	Nation	SLO
FIS Code	-10635	Ski club	
Birthdate		Team:	
Status	Retired	Training Group:	
Sector :		Website	

Race date	Place	Nation	Category	Discipline	Position
27-03-1982	Montgenevre	FRA	FIS World Cup	Slalom	13
04-03-1982	Waterville Valley, NH	USA	FIS World Cup	Giant Slalom	13
27-02-1982	Aspen, CO	USA	FIS World Cup	Giant Slalom	10
05-02-1982	Schladming	AUT	FIS World Ski Championships	Slalom	8
02-02-1982	Schladming	AUT	FIS World Ski Championships	Giant Slalom	15
31-01-1982	Schladming	AUT	FIS Race	Slalom	13
31-01-1982	Schladming	AUT	FIS World Ski Championships	Combined	14
22-01-1982	Lenggries	GER	FIS World Cup	Slalom	10
21-01-1981	Crans-Montana	SUI	FIS World Cup	Combined	14
08-02-1979	Maribor	SLO	FIS World Cup	Slalom	23

---

⁹ Vir: <http://www.fis-ski.com/uk/disciplines/alpine-skiing/competitorbiographies.html>

Priloga 2: Uvrstitve Nuše Tome v Svetovnem pokalu FIS¹⁰

Biography

Athlete information

Choice : Results

Name	TOME Nusa	Nation	SLO
FIS Code	-10693	Ski club	
Birthdate		Team:	
Status	Retired	Training	
Sector :		Group:	
		Website	

Race date	Place	Nation	Category	Discipline	Position	Points
18-03-1984	Jasna	TCH	FIS World Cup	Slalom	12	
10-03-1984	Waterville Valley, NH	USA	FIS World Cup	Slalom	15	
23-01-1984	Limone Piemonte	ITA	FIS World Cup	Slalom	10	
15-01-1984	Maribor	SLO	FIS World Cup	Slalom	7	
14-01-1984	Bad Gastein	AUT	FIS World Cup	Slalom	14	
14-12-1983	Sestriere	ITA	FIS World Cup	Slalom	8	
01-12-1983	Kranjska Gora	JUG	FIS World Cup	Slalom	12	
25-03-1982	San Sicario	ITA	FIS World Cup	Giant Slalom	8	

---

¹⁰ Vir: <http://www.fis-ski.com/uk/disciplines/alpine-skiing/competitorbiographies.html>

Priloga 3: Uvrstitve Anje Zavadlav v Svetovnem pokalu FIS¹¹

Biography

Athlete information

Choice : Results

Name	ZAVADLAV Anja	Nation	SLO
FIS Code	-10042	Ski club	
Birthdate		Team:	
Status	Retired	Training Group:	
Sector :		Website	

Race date	Place	Nation	Category	Discipline	Position	Points
19-03-1985	Park City, UT	USA	FIS World Cup	Slalom	11	
25-01-1985	Arosa	SUI	FIS World Cup	Slalom	12	
14-01-1985	Pfronten	GER	FIS World Cup	Slalom	11	
11-01-1985	Bad Kleinkirchheim	AUT	FIS World Cup	Slalom	13	
05-01-1985	Maribor	SLO	FIS World Cup	Slalom	12	
09-12-1984	Davos	SUI	FIS World Cup	Slalom	10	
24-03-1984	Oslo	NOR	FIS World Cup	Slalom	7	
15-01-1984	Maribor	SLO	FIS World Cup	Slalom	12	
14-12-1983	Sestriere	ITA	FIS World Cup	Slalom	9	
01-12-1983	Kranjska Gora	JUG	FIS World Cup	Slalom	7	
12-02-1983	Vysoke Tatry	TCH	FIS World Cup	Slalom	9	
16-01-1983	Schruns	AUT	FIS World Cup	Slalom	14	
17-12-1982	Piancavallo	ITA	FIS World Cup	Slalom	14	
10-12-	Limone Piemonte	ITA	FIS World Cup	Slalom	11	

¹¹ Vir: <http://www.fis-ski.com/uk/disciplines/alpine-skiing/competitorbiographies.html>

1982					
27-03-1982	Montgenevre	FRA	FIS World Cup	Slalom	4
21-03-1982	Alpe d'Huez	FRA	FIS World Cup	Slalom	7
05-02-1982	Schladming	AUT	FIS World Ski Championships	Slalom	12
31-01-1982	Schladming	AUT	FIS Race	Slalom	9
23-01-1982	Berchtesgaden	GER	FIS World Cup	Slalom	14
20-01-1982	Bad Gastein	AUT	FIS World Cup	Slalom	8
21-12-1981	St. Gervais	FRA	FIS World Cup	Slalom	8
13-12-1981	Piancavallo	ITA	FIS World Cup	Slalom	11
31-01-1981	Les Diablerets	SUI	FIS World Cup	Slalom	10
21-01-1981	Crans-Montana	SUI	FIS World Cup	Combined	15
21-12-1980	Bormio	ITA	FIS World Cup	Slalom	10
09-03-1980	Vysoke Tatry	TCH	FIS World Cup	Slalom	11
18-03-1979	Furano	JPN	FIS World Cup	Slalom	23
08-02-1979	Maribor	SLO	FIS World Cup	Slalom	22

Priloga 4: Uvrstitve Jerman, Tome, Zavadlav na Svetovnih prvenstvih¹²

Uvrstitve slovenskih alpskih smučark na svetovnih prvenstvih												
rstitev / leto udeležbe na svetovnem prvenstvu (. . . 01 = 2001)												
0 = brez uvrstitve (odstop ali diskvalifikacija)												
Ime in priimek	Smuk			Slalom			Veleslalom			Super G	Kombinacija	
Mateja Svet	-			0/85	3/87	1/89	13/85	2/87	3/89	3/87	23/89	4/89
Nataša Bokal	-			2/91	10/96	0/97	12/91	0/96	18/97	-		-
					13/99			20/99				
Jrška Hrovat	-			0/91	26/93	3/96	27/93	11/96	0/99	-		20/93
				7/99	10/01							
Veronika Šarec	-			0/85	0/89	0/91	26/85	0/89	4/91	27/89		-
Katjuša Pušnik	-			0/89		5/91	15/89		10/91	37/89		0/89
Špela Pretnar	-			22/93	12/97	0/99	6/93	11/97	8/99	7/93		-
					0/01			0/01				
Mojca Suhadolc	22/93	23/96	21/99		0/93		9/93	15/96	0/97	18/93	22/96	0/97
		7/01						18/01		21/99	23/01	0/96
Metka Jerman	-					8/82		15/82		-		14/82
Katja Koren	-			0/96		0/97	19/96		0/97	32/96		9/96
Andreja Leskovšek	-			0/82	13/85	14/87	13/82	23/85	22/87	-		10/82
Irena Jež	36/74				25/74			33/74		-		10/74
Anja Zavadlav	-			21/78	12/82	0/85	47/78		25/82	-		16/82
Alenka Dovžan	-			21/97	12/99	0/01	0/99		24/01	-		-
Andreja Potisk-Ribič		13/91			-			-		29/91	0/96	-
Špela Bračun	30/97	26/99	29/01		-			-		20/97	27/99	28/01
												14/99
Tina Maze	-				16/01			22/01		32/01		-
Katja Lesjak	-				-			16/85		-		-
Narcisa Šehovič	-				-			16/91		-		-
Bojana Dornig	-			18/78		18/82	46/78			-		18/82
Tjaša Klajnšček	41/78				37/78		54/78			-		18/78
Slava Zupančič	37/58				20/58		22/58			-		23/58
Anja Kalan	31/99				-			-	0/97	24/99		-
Mojca Dežman	-				0/87			27/87		-		-
Ilika Čerpez		29/74			32/74			-		-		-
Draga Žuraj		29/70			0/70		34/70			-		-
Nuša Tome	45/78				33/78		0/78			-		-
Barbara Pikon	40/74				0/74		38/74			-		-
Tanja Cizej	0/70				-		38/70			-		-
Nives Sitar	-				0/93		0/93			43/93		-
Polona Peharc	-				-		0/82			-		-

¹² Vir: Dekleva, J. (2002). *V službi smučanja*. Mribor: Tovo Trade

Priloga 5: Udeleženci in uvrstitve na Olimpijskih igrah leta 1980 v Lake Placidu¹³

XIII. ZIMSKE OLIMPIJSKE IGRE / XIII. Winter OG - LAKE PLACID 1980				
Tekmovalec Athlete	Mesto Home town	OI zmagovalec OG Winner	Tekmovalec Athlete	Uvrstitev Place
ALPSKO SMUČANJE / ALPINE SKIING				
1. Jože Kuralt (1957)	Škofja Loka	1:44,26	slalom/SL 1:47,99	13. odstopil/dnf
2. Boris Strel (1959)	Škofja Loka	2:40,74	veleslalom/GS slalom/SL veleslalom/GS 2:43,24	8. odstopil/dnf odstopil/dnf
3. Janez Zibler (1958)	Tržič		slalom/SL	odstopil/dnf
4. Bojan Križaj (1957)	Tržič		slalom/SL	diskvalif./dq
		2:40,74	veleslalom/GS 2:42,53	4.
5. Jure Franko (1962)	N. Gorica	2:40,74	veleslalom/GS 2:44,63	12.
6. Metka Jerman (1963)	Ljubljana		slalom/SL	odstopila/dnf
		2:41,66	veleslalom/GS 2:49,21	20. odstopila/dnf
7. Nuša Tome (1960)	Škofja Loka		slalom/SL	odstopila/dnf
		2:41,66	veleslalom/GS 2:49,72	23. odstopila/dnf
8. Anja Zavadlav (1960)	Ljubljana		slalom/SL	odstopila/dnf
		2:41,66	veleslalom/GS 2:52,06	26.

¹³ Vir: Račič, M., Levovnik, T., Levovnik, M. (2012). *Naši Olimpijci*. Ljubljana: Klub slovenskih olimpijcev: Olimpijski komite Slovenije.

Priloga 6: Vprašanja o športni karieri za tekmovalke

1. Koliko ste bili stari, ko ste prvič stopili na smučke?
Kdo vas je za to navdušil?
2. Kdo vas je vpisal v klub in zakaj?
Kateri klub je to bil?
3. Kako se spominjate svojih začetkov pri treningih?
Kako so potekali? Kolikokrat na teden? Koliko časa?
Ste imeli letne priprave?
Kako so potekale?
4. Ste hodili na treninge zaradi družbe ali zaradi želje po uspehu?
5. Kateri so bili odločilni dejavniki ter dogodki, ki so vas pripeljali do prvih uspehov?
6. Kdo je bil vaš vzornik?
7. Koliko ste bili stari, ko ste prvič prišli v reprezentanco?
Kdaj ste bili izbrani?
Je bila to za vas velika motivacija?
8. Kakšno vlogo so imeli pri vaših uspehih in karieri vaši starši?
So vas spodbujali?
9. Kako je bil pomemben za uspehe finančni vložek staršev?
Koliko približno so za sezono porabili za vašo opremo, treninge, tekmovanja?
10. Kako se spominjate treningov v reprezentanci?
Kdo je bil vaš trener in pomočnik trenerja?
Kako so potekali treningi? Kolikokrat tedensko, mesečno? Vsebina? Časovni okvir?
Kje? Kdaj?
Letne priprave-kje, kdaj, za koliko časa?
Kakšni so spomini na kondicijske priprave?
11. Kako ste usklajevali športno kariero in šolanje?
Ste imeli status športnika kot ga imajo dandanes slovenski športniki?
Ste dokončali šolanje? Katero?
12. Katere so bile najuspešnejše tuje smučarke v času od 1970-1980 v Svetovnem pokalu?
Kakšni so bili vaši odnosi z njimi?
Ste se tekmovalke družile med seboj?
13. Na katere vaše smučarske uspehe ste najbolj ponosni?
14. Kako so potekala največja tekmovanja v primerjavi z današnjimi- Svetovni pokal, svetovna prvenstva, olimpijske igre?
15. Kako je bilo z dopingom na tekmovanjih?
Ste poznali sredstva za povečanje sposobnosti? Ste jih uporabljali?
16. Kako je bilo z zaslužkom z vašimi uspehi-finančne ali materialne nagrade?
Kakšne so bile nagrade?
17. Kako je bilo s financiranjem treningov, ko ste dosegali odmevne rezultate?
18. Kakšna je bila vaša oprema? Dolžina smučí za posamezno disciplino, proizvajalec, smučarski čevlji
Ste uporabljali čelado?
19. Kako mislite, da ste vplivali na nadaljnji razvoj alpskega smučanja na Slovenskem?
Menite, da ste imeli velik vpliv na popularizacijo alpskega smučanja?
Kako ste gledali na rezultate in uspehe Slovencev v alpskem smučanju med leti 1970-80?

- 20.** Kako ste se spopadali s poškodbami in zdravstvenimi problemi?
Večje poškodbe? Zlomi, padci?
- 21.** Kakšno je bilo vzdušje v reprezentanci?
S kom ste imeli najboljše odnose?
- 22.** Kdaj in zakaj ste končali vašo športno pot?
- 23.** Kako menite, na vas gledajo ljudje glede na vaše rezultate?
Vas ljudje poznajo zaradi vaših uspehov, prepoznajo na ulicah?
Se vam zdi, da bi morali biti bolj/manj cenjeni med ljudmi?
- 24.** Se še vedno ukvarjate s smučanjem?
Imate lepe spomine na tisti čas?
S čim se ukvarjate danes?
Ste še športno aktivni?
Bi se še enkrat odločili za to pot?

ⁱ Vsa poglavja od vključno 2.3 do 2.9, z vsemi podpoglavji, so napisana na podlagi informacij, ki so nam jih s pomočjo vprašalnika (Priloga 6) posredovale Metka Jerman, Nuša Tome in Anja Zavadlav. Prav tako so fotografije pridobljene iz osebnih arhivov omenjenih tekmovalk.